זון אויפגאנג — 6.54.
זון אונטערגאנג — 6.24.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: קלאר און מילד

Vol. 20, No. 49. Winnipeg, Mon. March 10, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג י׳ אדר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY MAR 17 1930

קאָנפערענץ עפנט פאראייניקטן אידישן קאמפיין

ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע רופט זיך אָפּ אויפ׳ן סטאטוס פון "עמעס"

געוועזענער אָרגאן פון יעווסעקציע ווערט א רעגירונג אָרגאן און וועט מוזן זיין מער פאָרזיכטיק. — רבי ווייז ביטער אטאקירט אין סאָוועטיש אידישע פרעסע

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאָסקווע, מארט 10 (איטא). — אַנ־פאנגענדיק היינט, וועט דער "עמעס" מער ניט דערשיינען ווי אַ אָרגאן פון דער אי־דישער סעקציע פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, נאָר ווי אַ אָרגאן פון דעם נאַ־ציאָנאַלן מינדערהייטן ראט פון׳ס "ציק", — דאָס הייסט, פאקטיש ווי אַן אָפיציע־לער אָרגאן פון דער רעגירונג.

די דאָזיקע ענדערונג איז אַ פּועל־יוצא פון דער ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע און וועט בלי ספק האָבן אַ גוואַלדיקע וויר־קונג אויף דער גאַנצער ווייטערדיקער ריכ־טונג פון׳ס "עמעס", ווייל, ווי אַ רעגי־רונגס אָרגאַן, וועט דער "עמעס" מוזן זיין מער צוריקגעהאַלטן בנוגע דעם פּארעפנט־לאַכטן מאַטעריאַל, ווי ווען ע ראַיז געווען אַן אָרגאַן פון דער קאָמוניסטישער פּאַר־טיי. דער פאַקטישער אונטערשייד וועט זיין ווי דער וואָס עקזיסטירט צווישן דער מער אַגרעסיווער "פּראַוודאַ", אָרגאַן פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, און דער זיי־ער פאַרזיכטיקער "איזוועסטיאַ", וואָס איז דער אָרגאַן פון דער סאָוועט רעגירונג.

"עמעס" דערקלערט ליקווידאַציע פון יעווסעקציע

אין אַ לענגערן אַרטיקל היינט גיט דער "עמעס" צום סוף צו די ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע. דערקלערנדיק, אַז זי איז אַ רעזולטאַט פון דעם וואונש פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי אַנצופירן אין אַרבעט דירעקט צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, און דערפאַר ווערן אויפגע־לייזט אַלע מינדערהייט סעקציעס.

דער "עמעס" גיט צו: "די אידישע אַר־בעטן זיינען אַריבערגעוואַקסן די יעווסעק־ציע, און דערפאַר איז זי ליקווידירט גע־ווארן. אַלע פּלענער וועגן אידישן לעבן וועלן פון איצט אַן אַן ווייטער ניט אויס־געאַרבעט ווערן מער פון דער יעווסעקציע, נאָר פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, אַן אונזער אריינמישן זיך."

רבי ווייז איז אַ וואָל סטריט ספּעקולאַנט, זאָגט "עמעס"

מאָסקווע, מארט 10 (איטא). — "מיר באַגריסן רבי ווייז מיט זיין גרינדן אַ אַי־דישע סעקציע ביים וואַטיקאַן אונטער׳ן פּאַבסט", — שרייבט דער "עמעס", אין אַן אַרטיקל אין וועלכן ער פאַרדאַמט אין די שאַרפסטע ווערטער צום "רוף צו פאַג־ראַמען די סאָוועט רעגירונג", אַרויסגע־לאָזן פון די אַמעריקאַנער און פּאַלעסטי־נער רבנים, — "כאַטש זיי וויסן גוט", זאָגט די צייטונג, — אַז די אידן וועלן אויך ניט, אַז מיר זיינען מסכים מיט איר אינערלאַכער פּאָליטיק.

"די סאָוועטישע פירער דאַרפן אָבער וויסן, אַז דער מאָראַלישער געפיל פון דער גאַנצער מענשהייט פון אַלע לענדער, שיכטן און גלויבנס, רעוואָלטירט קעגן זיי־ערע אַטאַקעס אויף די עלעמענטאַרסטע מענשלאַכע רעכט, — דער פּרייהייט פון געדאַנק".

סאָוועטישע פּאָליטיק בנוגע רעליגיע ווערט מילדער

מאָסקווע, מארט 10. — די נייע ריכ־טונג אין דער סאָוועטישער פּאָליטיק אין עקאָנאָמישע פראַגן, וועט אויך האָבן אַ שייכות צו רעליגיע. די דאָזיקע סאַ־וועטן זיינען באַאויפטראַגט געווארן צו זיין פּרעזידיום אין קאָנפיסקירן קירכן אָדער קירך־גלעקער, און צו באַאַהנדלען רעליגיע בכלל אויף אַ מילדערן אופן.

"סעמעל זאָגט, אַז מען דאַרף ניט איבערדרייסן באַציאונגען מיט רוס־לאַנד צוליב רעליגיעזע רדיפות"

לאָנדאָן, מארט 10 (איטא). — "עס איז קיין צווייפל ניט, אַז רעליגיעזע רדי־פות עקזיסטירן אין רוסלאַנד, כאַטש די באַרימטן זיינען איבערטריבן", — האָט סער הערבערט סעמועל, ליבעראַלער פּי־רער, דערקלערט אויף אַ פאַרזאַמלונג אין זיין באַצירק פון דאַרוועזן.

"זיי פּראַקטיצירן נייסטיקע אונטער־דריקונג", האָט ער געזאָגט, באַלויזדיקנדיק רעליגיעזע געפילן אין פאַרשפּרייטנדיק אומטאַלעראַנץ. דאָס איז אָבער ניט קיין גענוגנדיקע אורזאַך פאַר דעם איבערריס פון דיפּלאָמאַטישע באַציאונגען מיט דער סאָוועט רעגירונג.

"מיר האָבן אָנגעהאַלטן דיפּלאָמאַטישע באַציאונגען מיט דעם צאַרישן רוסלאַנד, כאַטש דאָס האָט ניט געמיינט, אַז מיר האָבן דערמיט גוטגעהייסן דעם דעזשיס פון אונטערדריקונגען. אונזערע איצטיקע באַציאונגען מיט סאָוועט רוסלאַנד מיינען אויך ניט, אַז מיר זיינען מסכים מיט זיין פּאָליטישע ליניע.

"עמעס" ווייזט אויף דעם אינטערעס פון אַמעריקאַנער קאַפּיטאַל אין רוסלאַנד

"אָבער צוליב וואָס זאָלן זיי זיך זאָרגן פאַר׳ן גורל פון די אידן, ווען זייער באַלעבאָס, דער קאַפּיטאַל, הייסט זיי אַנצוגיין מיט׳ן אַנטי־סאָוועטישן קרייצצוג".

רבי ווייז ווערט פון דער צייטונג באַ־צייכנט ווי אַ וואָל־סטריט ספּעקולאַנט און אַ שווינדלער.

"דער מינסקער "אָקטיאַבר" פאַרעפנט־לאַכט אַן אַרטיקל קעגן דער אַרבעטער־צייטונג "דבר", אויסדרינגדיק איבערערא־שונג, ווי אַזוי קאָן אַן אַרבעטער צייטונג זיין אויפגערעגט קעגן אַ קאַמף וואָס ווערט אָנגעפירט קעגן רעליגיע.

(:.:)

גרינבוים זאָגט זיך אָפּ אָנצונע־מען אמט פון "קאָלאָ" פּרעזי־דענט טראַצדעם וואָס ער ווערט דערווילד

וואַרשע, מארט 9 (איטא). — יצחק גרינבוים האָט אָפּגעזאָגט זיך אָנצונעמען דעם אמט פון פּרעזידענט פון אידישן דע־פּוטאַטן "קאָלאָ" (קלוב), טראַצדעם וואָס ער איז אויף אַ זיצונג פון "קאָלאָ" דער־ווילט געווארן מי טאַמט שטימען קעגן דרייי. גרינבוים האָט דערקלערט, אַז ער איז ניט צופרידן צו האָבן אַ מערהייט שטימען, און אַז ער קען ניט אָנגענעמען דעם פּרעזידענטן אמט צוליב דעם, וואָס אייר־ניקע מיטגלידער, וועלכע האָבן געשטימט פאַר אים האָבן דערקלערט, אַז זייער שטי־מען פאַר אים הייסט ניט, אַז זיי זיינען מסכים מיט זיין פּאָליטישע לינע.

(:.:)

נייער דעפּיוטי־מיניסטער פון אייזנבאַנען

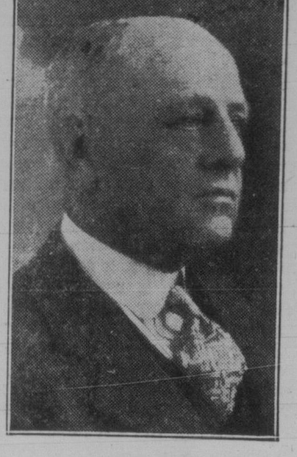

וו. י. סמאַרט

געוועזענער גענעראַל־סופּעראינטענ־דענט פון טראַנספּאָרטאַציע פאַר די קאַ־נאַדער נאַציאָנאַלע אייזנבאַנען, ווינניפּעג, איז לעצטע וואָך באַשטימט געווארן אויף דעם פּאָסטן פון דעפּיוטי מיניסטער פון אייזנבאַנען און קאַנאַלן אין דער פעדע־ראַלער רעגירונג.

(::)

ראַטשעווסקי, נייער אַמעריקאַ־נער געזאַנדטער קיין טשעכאָ־סלאָוואַקיע אויפגענומען פון פּרעזידענט הואָווער

וואַשינגטאָן, מארט 9 (איטא). — אַב־רהם ראַטשעווסקי, דער באַסאַנער אַיר־וועלכער איז באַשטימט געווארן אַמעריי־קאַנער אַמבאַסאַדאָר אין טשעכאָסלאָוואַ־קיע איז אויפגענומען געווארן פון פּרע־זידענט הואָווער, אין באַגלייטונג פון זיין פרוי און אייניקע קאָנגרעסלייט פון מאַ־סאַטשוסעטס.

ראַטשעווסקי וועט דאָ פאַרווייל׳ן. אייניקע טעג, כדי זיך צו צוגרייטן איבערצונעמען זיין אמט אין טשעכאָסלאָוואַקיע.

600 דעלעגאַטן ביי וואַשינגטאָנער קאָנפערענץ פאַר זעקס־מי־ליאָן דאָלאַר קאַמפּיין פון אידישער אגענטור וואָס שליסט איין דעם "דזשאָינט" פאָנד און דעם קרן־היסוד.

וואַרבורג, וואָס ווערט באַטראַכט ווי מאַרשאַלס יורש, זייער וואַרים אויפנעמען

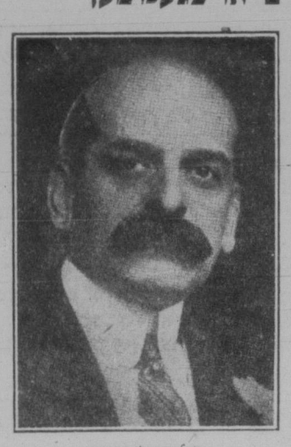

פעליקס וואַרבורג

(ספּעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. דורך "איטא")

וואַשינגטאָן, ד. ק., מארט 10 (איטא). — אַ וואַרימער רוף צו אַמעריקאַנער אירן פאַר אַ פאַראייניקטן קאַמפּיין פאַר זייער אַרעמע מיליאָנען עלנטע בריידער אין מזרח אייראָפּע און אין רוסלאַנד, און פאַר׳ן אויפבוי פון ארץ־ישראל ווי אַ נאַציאָנאַ־לע היים פאַר אידן, — איז אַרויסגעלאָזן געווארן פון דער צווייטאַגיקער קאָנפע־רענץ פאַר דעם פאַראייניקטן אידישן קאַמפּיין וואָס איז דאָ נאָר וואָס געשלאָסן געווארן.

דער קאַמפּיין האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו שאַפן פאַרן׳ יאָר זעקס מיליאָן דאָלאַר פאַר די אַרבעטן פון דער דזשאָינט דיסטריבּיוטשאָן קאָמיטע אין איר מזרח־אייראָפּייאישער הילף און ווידער־אויפבוי אַרבעט, און פאַר דער אידישער אגענטור אין פּאַלעסטינע.

איבער 600 דעלעגאַטן, פון אַלע טיילן פון לאַנד, זיינען געווען אָנוועזנד. ריכ־טער וויליאַם מ. לוּאיס, פון פילאַדעלפיע, איינער פון די פאַרזיצער פון׳ס קאַמפּיין, האָט אין זיין עפענונגס רעדע איבערגע־חזר׳ט דעם רוף פון׳ס פאַרשטאַרבענעם פירער, לוּאיס מאַרשאַל, פאַר אידישער אייניקייט. ער האָט באַצייכנט די קאָנפע־רענץ ווי "די פאַרקערפּערונג פון אַ האַ־פענונג, אַ וויזיע אַן אַ חלום, אויף וועלכן אַ סך פון אונז האָבן געהאָפט, אַז ישראל וועט שטיין פאַראייניקט פאַר די אויס־נאַכן־וואָס ער האָט אַפּ זיך.

"אַ דאַנק גאָט פאַר דעם לעבעריקן וואַר־בורג און פאַר דעם אומשטערבלאַכן מאַר־שאַל", — האָט ער אויסגערופן. "דער גייסט וואָס האָט באַוואוינג מאַרשאַלן און דער מוט און אַיבערצייגונג וואָס פירן וואַרבורגן טרייבן אונז אַלעמען אַנצוגיין מיט דער אַרבעט".

אַנדערע רעדנער ביי דער ערשטער זיי־צונג זיינען געווען דזשיימס ראָזנבערג, סיירוס אַדלער, דזשיימס מאַרשאַל און מרס. סוּאַלד. באַגרייטונגען זיינען אָנגעאָר־מען פון נייטן שטראוס, פּראָפ. איינשטיין, דר. וויצמאַן.

זונטאָג האָט ריכטער שטערן גערעדט וועגן לוּאיס מאַרשאַל און האָט געזאָגט: "אַמיר גיין פאַראויס, ווי מאַרשאַל וואָלט געטאָן. ער וואָלט ניט צוריקגעהאַלטן גע־ווארן פון רוסישע פּראָפאַגאַנדע אָדער פון אַן אַראַבישן אויפשטאַנד".

וואַרבורג איז אויפגענומען געווארן מיט שטורמדיקע אַפּלאָדיסמענטן. ער האָט געזאָגט: "אויב מיר וועלן אונזערע אומ־גליקלאַכע ברידער צו קומען צו זיך און גלייכצייטיק שטיצן די אַרבעט אין פאַ־לעסטינע, מוזן מיר שאַפן אַ סך מער, ווי מיר האָבן ביז איצט געשאַפן פאַר דער דזשאָינט אַליין".

מאַרים ראָטנבערג האָט געזאָגט, אַז ביז לעצטן זומער איז דער אויפבוי פון פאַ־לעסטינע באַטראַכט געווארן ווי אַ ספּע־ציפישע פּראָבלעם פון די ציוניסטן. די קאָנפערענץ פאַרווירקלאַכט דעם ציל פון׳ס ציוניזם צו מאַכן דאָס פאַר דער זאַך פון אַלע אידן.

אַ באַגריסונג איז אָנגענומען פון פּרע־זידענט הואָווער, וואָס לויטעט: "די אַר־בעט וואָס איר האָט געטאָן, אויסער איר הומאַניטאַרער זייט, איז אַ גרויסער ביי־טראָג צו דער זאַך פון גוטן ווילן צווישן פעלקער. די געשעכטע וועט געהעריק אָפּ־שאַצן אייער אַרבעט פאַר די דורות וואָס קומען".

אַ רעזאָלוציע איז אָנגענומען געווארן, וואָס באַשטעטיקט די אָרגאַניזאַציע פון דעם פאַראייניקטן אידישן קאַמפּיין, רו־פנדיק אַלע אַמעריקאַנער אידן צו שטיין אונטער איין פאָן.

רבי אבא הלל סילווערדס רעדע וועגן רוסלאַנד רופט ארויס טרערן

אַ סך האָבן געוויינט, ווען רבי אבא הלל סילווער האָט אין אַ גלענצנדער רע־דע געשילדערט די צרות פון׳ס רוסישן אידנטום. ער האָט געזאָגט:

"סטאַלין און די יעווסעקציע האָבן ניט אָנגעשריבן דעם לעצטן בלעטל געשיכטע פון רוסישן אידנטום. אַנדערע צייטן וועלן קומען. די וועלט דרייט זיך. דאָס רוסישע אידנטום, וואָס האָט איבערגעלעבט דעם צאַריזם און אַנטער מיטלאַלטערלאַכע פאַרפאָלגונגען אַנטוויקלט אַ נאַבעלע קול־טור פון אַ נאַבעלן לעבנס שטייגער, וועט ווידער אויפשטיין טריאומפירנדיק פון זיינע איצטיקע צרות אין אומגליקן. ביז דאַן אָבער, אַזוי לאַנג ווי זיי זיינען פאַר־זונקען אין אַ זומף פון נויט און ליידן, מוזן מיר זיי אַרויסהעלפן".

ער האָט ווייטער געזאָגט, ריידנדיק וועגן אַרץ־ישראל:

"עס איז מערקווירדיק, וואָס איצט, אין׳ס 20טן יאָרהונדערט, זאָלן מיר דער־ווארטן אַביבערצובויען אונזער נאַציאָנאַלע היים אַן ביטערנישן אָן קאַמף, אָן קרבנות אָן פאַרראַט. דאָס איז אַן אילוזיע. דאָס קאָן ניט געטאָן ווערן. מיר מוזן זיין גרייט צו באַצאָלן דעם פּרייז.

"מיר ווילן פרידן אין פּאַלעסטינע. מיר האָבן מלחמה. מיר פאַראַכטן עקספּלואַטאַ־ציע. מיר ווילן ניט בויען אונזער לאַנד אויף קיינעמס חשבון. מיר זיינען גרייט צו ברייגנען יעדן קרבן פאַר פרידן, אין אָנקלאַנג מיט אונזערע אַנערקענטע רעכטן".

שלח מנות פאַר קרן קימת לישראל

מאָנטרעאַל. (פון נאַצ. פּאָנד ביוראָ). — אין גאַנצן לאַנד וועט אונטער דער לאָזונג פון "שלוח מנות" פאַר ארץ־ישראל פאַר־קומען דעם פורים אַ זאַמלונג פאַר דעם אידישן נאַציאָנאַל פאָנד, וואָס לייגט אויס די ערד פון ארץ־ישראל פאַר דעם אידישן פאָלק.

דער קומענדיקער פורים וועט סיי אין ארץ ישראל סיי אין גלות ווידער אַמאָל באַווייזן, אַז מיר זיינען פעסט אַנטשלאָסן אָפּצוהיטן די פּאָזיציעס פון אונזער פאָלק אין ארץ־ישראל און זיינען גרייט צו אונ־טערשטיין דעם ישוב און דעם אויפבוי פון אונזער לאַנד.

מאַנגעס דערקלערט פאַרוואָס ער האָט געשיקט זיין בראַשורע צו ענגלישע דעפּוטאַטן

ירושלים, מארט 9 (איטא). — אַלס פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשינען אין העברייאישן אויסגאַבע אויף דער קריטיק קען דעם, וואָס ער האָט צעשיקט קאָפּיעס פון זיין בראַ־שורע "אַזוי ווי אַלע פעלקער?", צו די מיטגלידער פון ענגלישן פאַרלאַמענט, האָט דר. יהודה לייב מאַגנעס, דער דין פון דעם העברייאישן אוניווערסיטעט, היינט אין אַ דערקלערונג צו דער הינער צייטונג "הארץ" געזאָגט, אַז זיין בראַ־שורע האָט געהאַט אַ גוטן איינדרוק צווישן די אידן און ניט־אידן.

דר. מאַגנעס האָט דערקלערט, אַז ער האָט געשיקט פופציק אָדער זעכציק קאָ־פּיעס פון זיין בראַשורע צו די מיטגלידער פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשיקט אין העברייאישן אויסגאַבע פון זיין בראַשורע. אַ דייטשע איבער־זעצונג פון דער בראַשורע ווערט איצט גערדוקט.

(::)

בריוו קאַסטן

דזש. וואָלדמאַן, אסיניבאָין. — זיכער קאָנט איר קריגן די העברייאישע אויסגאַ־בע פון "דבר", אַזוי גוט ווי די ענגלישע. עס קאָסט, דאָכט זיך, 12 דאָלאַר אַ יאָר. איר קאָנט עס שיקן דורך פּאָסט.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

רייענדיק די צייטונגען

"מיר, אַמעריקאַנער, שעצן זייער הויך דעם קאַמף פון יעדער נאַציאָנאַליטעט, וואָס זוכט פאַר זיך די רעכט אויף זעלבסט אויסדרוק".

אַזוי האָט געזאָגט וויצע־פּרעזידענט קורטיס פון די פאַראייניקטע שטאַטן צו דער "איטא", אין פאַרבינדונג מיט דער פייערונג פון׳ם 80־יאָריקן געבורטסטאָג פון פּרעזידענט מאַזאַריק, און די באַצי־אונגען פון׳ם טשעכאָסלאָוואַקישן פּרעזי־דענט צום אידישן פאָלק.

אַוואַדע זיינען מיר זייער דאַנקבאַר צום וויצע־פּרעזידענט פון דער גרויסער רע־פּובליק און צו אַלע אַמעריקאַנער אין וועג־מעס נאָמען ער האָט געערדט, פאַר זייער סימפּאַטיע צום קאַמף פון די קליינע פעל־קערשאַפטן פאַר זייערע נאַציאָנאַלע רעכט.

מיר וואָלטן אָבער זיי געווען נאָך מער דאַנקבאַר, ווען די דאָזיקע סימפּאַטיע וואָלט זיך אויסגעדריקט ניט נאָר אין ווערטער, נאָר טאַקע אויך אין מעשים.

אַזוי, למשל, וואָלט אַמעריקע געדאַרפט אויפהערן אָנצופירן איר גוואַלדזאַמען פּראָצעס פון 100־פּראָצענטיקער אַמערי־קאַניזאַציע אין לאַנד גופא, וואָלט גע־דאַרפט נעבן יעדער נאַציאָנאַליטעט פון לאַנד די געלעגענהייט צו זעלבסט־אויסדרוק, מיט וועלכן זי סימפּאַטיזירט, און וואָלט שוין אַנב אויף געדאַרפט צוריקציען אירע אַרמייען פון האַיטי און פון אַנדערע דרום־אַמעריקאַנער קליינע רעפּובליקן, און אויף פון די פילי׳פּינען, און זאָלן יענע מאַקע אויף געניסן פון "זעלבסט־אויסדרוק".

***

׳ס׳איז בלויז דער חסרון, וואָס מיט אַזעלכע זאַכן סימפּאַטיזירט מען, ווי מיט אַ געשווירן, — ווען ס׳איז ביי יענעם . . .

ווער סיידן סימפּאַטיזירט עס ניט הייב־טיקע צייטן מיט׳ן קאַמף פון קליינע פעל־קער פאַר זייער "זעלבסט־אויסדרוק?"

אָט סימפּאַטיזירן דאָך אפילו פּוילן און רומעניע מיט דער באַוואונגס פאַר אַ אידי־שער נאַציאָנאַלער היים — אין אַרץ־ישראל . . . און אָט פעלגט דאָך אַמאָל אפילו די צאַרישע רעגירונג, איינע פון די גרעסטע אונטערדריקערס פון אַלע צייטן, באַדויערן דעם ביטערן גורל פון די נע־גערס אין אַמעריקע, נעבאָך.

וועגן ענגלאַנדס סימפּאַטיעס צו אונ־טערדריקטע אין צו זייער קאַמף פאַר "זעלבסט־אויסדרוק" איז דאָך גאָר אָפּגע־רעדט. — אָבי דאָס זאָל זיך נאָר ניט באַ־ציען, וועלן מיר זאָגן, אויף אינדיע, "וואָס איז נאָך ניט רייף" — אין אַ. וו.

צו וואָס זשע זאָלן אַזויפיל גוטע מענשן אומזיסט פאַרשווענדן זייערע סימפּאַטי־עס? למאי, וואָלטן זיי בעסער אָנגעווענ־דעט די דאָזיקע סימפּאַטיעס דאָרטן וואו זיי קאָנען ברייגנען די בעסטע נוצן, — ביי זיך אין דער היים?

אָבער דאָן וואָלט דאָך אפשר ניט גע־ווען, מיט וועמען צו סימפּאַטיזירן, אויף וועמען רחמנות צו האָבן!

***

פון קינדוויי אָן איז ביי מיר איינגע־פלאַנצט געווארן אַ ווידער־געפיל צו פאַ־ליציאישער ברוטאַליטעט, און סימפּאַטיע צו די וואָס ליידן פון איר, — ווער זיי זאָלן ניט זיין.

געווונטע, געאיבטע און באַוואפנטע פאַ־ליציסטן, וואָס שטיצן זיך דערצו אויף מלוכה מאַכט, זיינען דאָך ניט קיין גלייכע קעגנער צו די וואָס פּרובירן אויף וועלכן ס׳איז אופן אויסדרוקן זייער פּראָ־טעסט קעגן דער עקזיסטירנדיערע אָרדע־נונג פון זאַכן.

די לעצטע מוזן אַזוי פאַקטיש אַלעמאָל, אויסער אין פאַל פון אַ זיגרייכער רעוואָ־לוציע וואָס טרעפט זייער זעלטן, פאַרלירן די שלאַכט, — און עס פעלט אין אַזעלכע צוזאַמענשטויסן דער קלענסטער עלעמענט פון סאָפּערט אפילו.

מיין סימפּאַטיע איז דערפאַר מיט די קאָמוניסטן וואָס זיינען דאָ לעצטן דאָ־נערשטאָג אַוונט צע׳מסמ׳ם און צעטריבן געווארן פון אַ מחנה פּאָליציסטן, ווען זיי האָבן געפּרוּווט דורכפירן אַ דעמאָנס־טראַציע אין׳ם נאָמען פון די אַרבעטסלאָ־זע.

***

איך מוז אָבער צוגעבן, אַז די קאָמר־ניסטן קאָנען צו קיינעם קיין טענען ניט האָבן: זיי האָבן די קלעפּ געזוכט, און האָבן זיין געקראָגן.

די קאָמוניסטישע פירער האָבן געקאָנט וועגן זיך נאָך אַ דערלויבעניש פאַר דער דעמאָנסטראַציע, און זיי וואָלטן זי וואָר־שיינלאַך געקראָגן: אָט קריגן זיי דאָך אַזאַ דערלויבעניש יעדן דערשטן מאַי.

וואָלטן זיי ניט געקראָגן, — נו, דאַן וואָלטן זיי שוין געקאָנט האַנדלען ווי זיי פאַרשטייען.

אָבער די קאָמוניסטישע פירער האָבן אַפּנס דוקא ניט געוואָלט קריגן אַזאַ דער־לויבעניש, — ווייל, ווי דער אמת איז, וואָס פאַר אַ פּנים האָבן דאָ די פרילאַכע ערשטע מאַי דעמאָנסטראַציעס, אויף וועלכע די "קאַפּיטאַליסטישע וועלט" קוקט גאָר און שמייכלט?

זיי האָבן גוט געוואוסט, אַז די פּאָליציי וועט ניט דערלאָזן צו קיין "אומגעזעצלאַ־כער" דעמאָנסטראַציע. אָבער דערפאַר טאַקע האָבן זיי אַפּנס געוואָלט דורכפירן זי אָן אַ דערלויבעניש, — די באַוועגונג נויטיקט זיך אין קרבנות, און מאַרטי־רער . . .

נו, האָט די פּאָליציי זיי געטאָן די גע־פעליקייט, — אין אַזעלכע פאַלן, וואו זי קאָן אויסנוצן אירע פאַרלעגענע שטעקנס און אירע שטאַרקע פויסטן וואָס זיינען זשערנע צו דערלאַנגען אַ "פּאַנטש" אין אויג, זיינען זיי, די פּאָליציסטן, אַלעמאָל גרייט צו דינען!

׳ס׳איז בלויז אַ באַזונדער פאַרדרעס, וואָס די געפירטע האָבן דאָ געדאַרפט צו־שטעלן די גרעקטע־צאָל קרבנות, בעת די פירער זיינען געווען די איינציקע וואָס זיינען געווען באַרעכטיקט צו ברייגנען די קרבנות און צו זיין די מאַרטירער . . .

וועגן אויסגעגעבן דורך די אידישע פּרעסע אין קאַנאַדע

היגע באַנק באַרויבט היינט פרי אויף $1.000

אַן איינזאַמער באַנדיט האָט היינט פרי באַזוכט די קעגנדיקע באַנק אָף קאַמערס אָפּטייליונג אויף פּרינסעס און ווילי׳אַם, און, פאַרשפּאַרנדיק די פיר אָנגעשטעלטע אין דער פייער קאַסע, האָט ער צוגענומען $1,000 אין מזומן געלט פון דעם קאַסירס ביידל און איז שפּורלאָז פאַרשוואונדן גע־ווארן.

דאָס איז געווען 9.45 פרי, ווען די טיר איז נאָר־וואָס געעפנט געווארן. אין באַנק איז אַריין אַ ניט־פאַרמאַסקירטער יונגער־מאַן, וואָס האָט ניט אַרויסגערופן קיי־נעמס חשד. ער איז דורך דעם מענער־זשעריק אָפּס אַריין הינטער די טישן, און אַנשטעלנדיק זיין רעוואָלווער, האָט ער געהייסן די פיר אָנגעשטעלטע אַריינצוגיין אין "וואָלט", פאַרמאַכנדיק הינטער זיי די טיר. אָפּטענדיק זיין אַרבעט, איז ער פאַרשוואונדן געווארן.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום זיינען די אַנ־געשטעלטע אַרויס פון פייער קאַסע און האָבן אַרויסגערופן די פּאָליציי, וועלכע זוכט איצט דעם באַנדיט לויט די גענויע באַשרייבונגען וואָס זיינען איר אָנגעגעבן געווארן.

(:.:)

פּאָטער פאַראורטיילט פאַר דערמאָרדן זיין קליינע טאָכטער

מאַריאָן, אינד., מארט 9. — ראָבערט קרוק, 25 יאָר אַלט, איז פאַראורטיילט געווארן צו לעבנסלענגלאַכער געפענג־ניש, נאָכדעם ווי ער האָט זיך מודה געווען אין דערמאָרדן זיין 18־חדשיש׳די־קע טאָכטער.

קרוק איז אַנומלט געקומען אין הויז פון זיין פרוי מיט וועלכער ער איז זיך צעגאַנגען; און ער האָט דערקלערט, אַז ער וועט ניט דערלאָזן אַז זיין טאָכטער זאָל לעבן פון זיין קינד. ער האָט דערנאָך אַרויס־געכאַפּט אַ רעוואָלווער און דערשאָסן דאָס עופּ׳לע אויף טויט.

"אָנג דזשודעאַ" פאַנגט אָן סקאָלערשיפּ קאַמ־פּיין פאַר העברייאישן אוניווערסיטעט

ווי די הויפּט קוואַרטיר פון "יאָנג דזשו־דעאַ" פון קאַנאַדע בעט אונז צו מעלדן, האָט די אָרגאַניזאַציע פאַרענדיקט אירע פאַרבאַרייטונגען פאַר׳ן סקאָלערשיפּ פאָנד קאַמפּיין פאַר׳ן העברייאישן אוניווערסי־טעט. אָן דעם קאַמפּיין האָבן זיך אָנגע־שלאָסן 45 "יאָנג דזשודיען" צענטרען פון האַליפאַקס ביז וואַנקאָווער, מיט אַ מיט־גלידערשאַפט פון 1,500.

דער פּרעזידענט פון דער קאַנאַדער "יאָנג דזשודעאַ", סעמועל כאַיט, האָט נאָמינירט די פאָלגנדיקע אינ׳ם קאַמפּיין קאָמיטעט:

דזשאָזעף פרענק, מאָנטרעאַל, נאַציאָ־נאַלער פּאַרזיצער; אַ. ראַלף אייזעקס, סט. דזשאָן, נ. ב., פאַרזיצער מזרח דיוויזיע; דר. מאַרק זימערמאַן, טאָראָנטאָ, פאַרזי־צער צענטראַלער דיוויזיע; נאָרמאַן גענ־זער, סאַסקאַטון, פאַרזיצער מערב דיווי־זיע.

ווייצע־פאַרזיצער זיינען דערווייל׳ט גע־ווארן: מיס סעסיליאַ בלומעס, ווינניפּעג; ס. ה. אייבראַהאַמסאָן, מאָנטרעאַל; הענ־ריי עדליך, עדמאָנטאָן; ראָ שאַפּירא, טאָ־ראָנטאָ.

עקס־פּרעזידענט וויליאַם האָוואַרד טאַפט געשטאָרבן אין עלטער פון 73 יאָר, נאָך אַ לאַנגער קראַנקהייט

וואַשינגטאָן, מארט 10. — וויליאַם האָוואַרד טאַפט, געוועזענער פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן און געווע־זענער הויפּט־ריכטער פון הויכן געריכט, איז נאָך אַ ליינגערער קראַנקהייט גע־שטאָרבן דאָ שבת נאָכמיטאָג אין עלטער פון 73 יאָר. ער איז פאַר אַ היבשער צייט געווען אין אַ באַוואוסטלאָזן צושטאַנד, איידער ער איז געשטאָרבן.

זיין איינציקע טאָכטער, מרס. העלען טאַפט־מעקענזי, איז פונקט ניט געווען אין הויז ווען דער טויט איז געקומען. אויך זיינע צוויי זין, ראָבערט און טשאַרלס, ביידע פון סינסינאַטי, זיינען אוועקגע־פאָרן פון וואַשינגטאָן נאָכדעם ווי זיי האָבן פאַרבראַכט אַ פּאָר טעג ביי זייער פאָטערס בעט, און זיי זיינען ניט געווען אַנוועזנד בעת ער איז געשטאָרבן.

די לויה וועט פאָרקומען דינסטאָג, און ער וועט געבראַכט ווערן צו זיין אייביקער רו מיט מלוכה־ערע. ווי אַ געוועזענער פּרעזידענט און הויפּט־ריכטער, און מיט מיליטערישן פּאַראַד.

אויסדרוקן פון מיטגעפיל קומען אָן קיין וואַשינגטאָן פון אַלע וועלט־טיילן.

אַ פּעריאָד פון 30 טעג טרויער איז פּראָקלאַמירט געווארן פון פּרעזידענט הואָווער.

דער פאַרשטאָרבענער עקס־פּרעזידענט טאַפט האָט אָנגעפאַנגען זיין געזעלשאַפט־לאַכע קאַריערע ווען ער איז נאָך געווען אַ פּרעזידענט פון הויכן געריכט, אין 1921, ווען ער איז דאָ געווען אַ פּרעזידענט פון דער אַמעריקאַנער לעגיאָן. אין 1908 איז ער געווען פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

אין 1912, ווען רוזוועלט האָט געגרינ־דעט זיין פּראָגרעסיווע פּאַרטיי, איז טאַפט אין די פּרעזידענט וואָלן געשלאָגן געווארן, און דער דעמאָקראַטישער קאַנדידאַט, וואודראָו ווילסאָן, האָט געוואונען די וואָלן. מיט אַכט יאָר שפּעטער, אין 1920, איז טאַפט באַשטימט געווארן צום צווייטן העכסטן אמט אין לאַנד, — צום אמט פון הויפּט ריכטער פון׳ם סופּרים קאָורט.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט ער, צוליב זיין ערנסטער קראַנקהייט, רעזיג־נירט פון זיין הויכן אמט.

דער פאַרשטאָרבענער עקס־פּרעזידענט איז געווען אַן אויפריכטיקער אידישער פריינט, און האָט די דאָזיקע פריינטשאַפט אַרויסגעציינט ביי אַ סך געלעגנהייטן.

מאַגנעס דערקלערט פאַרוואָס ער האָט געשיקט זיין בראַשורע צו ענגלישע דעפּוטאַטן

ירושלים, מארט 9 (איטא). — אַלס פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשינען אין העברייאישן אויסגאַבע פון׳ם בראַשורע. אַ דייטשע איבער־זעצונג פון דער בראַשורע ווערט איצט גערדוקט.

(::)

בריוו קאַסטן

דזש. וואָלדמאַן, אסיניבאָין. — זיכער קאָנט איר קריגן די העברייאישע אויסגאַ־בע פון "דבר", אַזוי גוט ווי די ענגלישע. עס קאָסט, דאָכט זיך, 12 דאָלאַר אַ יאָר. איר קאָנט עס שיקן דורך פּאָסט.